

24.01 Batı Felsefesi Klasikleri

Prof. Rae Langton

VI. Russell

Ders 21. Felsefenin Problemleri

1. *Kısa biyografik notlar.* Russell'ın hayatı neredeyse bir asırlık süreyi kapsar (1872-1970) ve bizi tarihi periyottan çağdaş döneme taşır. Matematiği mantığa indirgeme tutkusunda sonuç olarak başarısız olmasına rağmen mantık, dil ve matematik felsefesi devrimseldir (*Matematiğin Prensipleri, Whitehead ile birlikte yazmıştır*). Sözü nü esirgemeyen bir ateist ve Birinci Dünya Savaşına ve Vietnam savaşına sesli bir şekilde karşı çıkan protestocudur. Nükleer Silahsızlanma Kampanyası'nı kurmuştur. Dört defa evlenmiş, iki defa işten atılmış (bir kere Trinity Kolej, Cambridge'den, bir kere de Pensilvanya'daki Barnes Vakıf'ından) ve iki kere hapis yatmıştır. 1950'de Edebiyat Nobel Ödülü'nü almıştır.

2. *1. Bölüm. Görünüş ve Gerçeklik.* Bu bölümde Russell bize felsefenin nasıl en sıradan inançlarımız hakkında bile sorular sordurduğunu gösterir. Descartes'ın yaptığı gibi, 'ne bilebiliriz ve ne hakkında emin olabiliriz?' sorularıyla başlar. Kesinlik arayışı içindeyken, doğal olarak *şu anki deneyimlerimizden* başlarız. Ancak *şu anki deneyimlerimiz* tam olarak bize neyi gösterir? Bu bölüm duyularımızın aslında onlar üzerine kurduğumuz inançlarımızın haklılığını tesis edemeyecek oluşundaki ısrarcılıktan ötürü hem Descartes'ı hem de Hume'u çağırır. Duyuların bize gerçekliği gösterdiğini düşünürüz ancak onlar sadece görünüşü bize verirler.

3. *Algının dolaysız nesnelere nelerdir?* Russell *duyu-verilerinin* algının dolaysız nesnelere olduğunu iddia eder. Bazı felsefeciler, algının dolaysız nesnesi için, bu her ne ise, 'duyu-verisi' terimini kullanmayı tercih ediyorlar –ister fiziksel, isterse zihinsel bir nesne olsun. Fakat Russell, ne olursa olsun, duyu-verilerinin zihin-bağımlı olduğunu söyler: biz doğrudan ya da dolaysız olarak *masayı* duyumsamıyoruz –biz, daha doğrusunu söylersek, duyu-verisi duyumsuyoruz. Bir duyu-verisi (i) algının dolaysız nesnelere; (ii) zihin-bağımlıdır ve (iii) bizde algısal olarak peyda olma özelliğine sahiptir. (Hume'un *izlenimleriyle* karşılaştırılabilir).

4. *Russell'ın duyu-verisi için argümanı: Perspektife bağlı değişmeler.* Ben bir masanın standart bir rengi olduğuna ve onun yüzeyinin bir biçimi, mesela dikdörtgen, olduğuna inanırım. Ama farklı noktalardan bakıldığında masanın rengi farklı renklerde görülür ve farklı noktalardan farklı biçimlerde görülür, pratik olarak hiçbirisi, tesadüfen, dikdörtgen değildir. Bu birçok şekilde duyu-verisi argümanı için kullanılabilir.

Farz edelim ki ben masa benzeri bir şeyin doğrudan farkındayım; buna 'zahiri masa' diyelim. Sorumuz zahiri masanın gerçek masa mı olduğu yoksa başka bir şey mi olduğudur.

(a) Perspektif değişikliği

- Ö1. Zahiri masa perspektifime bağlı olarak değişiyor.
- Ö2. Gerçek masa perspektifime bağlı olarak değişmez.
- S. Zahiri masa gerçek masa değildir.

(b) *Perspektife bağlı çeşitlilik*

Ö1. Zahiri masa perspektifime bağlı olarak farklı biçimlere sahiptir.

Ö2. Gerçek masa sadece bir biçime sahiptir.

O yüzden

S. Zahiri masa gerçek masa değildir.

Ancak zahiri masa *bir şeydir*: farklı zamanlarda farklı biçimlere sahip olan ve benim doğrudan farkında olduğum şey –kısacası duyu-verisidir.

5. *Duyu-verilerinin epistemolojik rolü*

Eđer masa hakkında herhangi bir şey bileceksek, bunun duyu-verileri aracılığıyla olacağı açıktır – kahverengi, dikdörtgen şeklinde, pürüzsüz, vb. –masaya attığımız özellikler. (1103)

Russell eğer masa hakkında herhangi bir şey bileceksek, bu ancak duyu-verileri aracılığıyla olabilir der: ama duyu-verileri masadan *başka* şeylerdir. Burada iki tane soruyla karşı karşıyayız: (1) Gerçek masa diye bir şey var mıdır? Ve (2) Eđer varsa, nasıl bir nesnedir? Duyu-verileri bu soruların cevaplarının tek olası kaynağını temin eder: Hume'un ideaların kökenleri izlenimlerde olmalıdır iddiasını karşılaştır.

6. *Madde*. Russell'a göre madde 'bütün fiziksel nesnelere bir araya gelmesidir'; bu yüzden eğer gerçek masayı fiziksel nesne olarak ele alacaksak, yukarıdaki soruların genel versiyonu (1) Madde diye bir şey var mıdır? Ve (2) Eđer varsa, doğası nasıldır? olacaktır (Russell duyu-verilerinin zihin-bağımsız olan şeylere işaret ettiğini iddia eden iki felsefeciye dikkat çeker, Berkeley ve Leibniz -ama fiziksel, maddesel olana değil). Konu, İkinci Bölüm'ün konusudur.

7. *Duyu-verileri argümanlarına eleştiriler*. J.L. Austin, Russell'ı eleştirmiştir.

Eđer... bir kilise ambara benzetilmek için kurnazca kamufle edilse, ona baktığımızda ne gördüğümüz hakkında herhangi ciddi bir soru nasıl sorulur? Tabii ki, şu anda *ambara benzeyen* bir *kilise* görürüz. Maddesel olmayan bir ambar, maddesel olmayan bir kilise ya da maddesel olmayan herhangi bir şey görmeyiz. Ve böylesi bir durumda bize gördüğümüzü söyleten cidden ne olabilir? (Austin, *Sense and Sensibilia*)

8. *Duyu-verileri nelerdir?* Mesela, büyüklüğe ve şekle sahip olmaları gerekir. Peki, neredeler? Masanın olduğu yerde değiller –öyle olursa orada kaç tane varlık olacaktır?! Beynimizin olduğu yerde değiller –beynimin içindeki hiçbir şey, masayı şu açıdan gördüğüm zamanda, yamuk şeklinde değildir.

9. *Duyu-verilerine alternatifler*. 'Dolaysız Realizm' (mesela Austin); 'Zarf Teorisi' (mesela Roderick Chisholm) –Bana masamsı gibi göründü.